

Cauza C-280/24 [Malicník]ⁱ

Cerere de decizie preliminară

Data depunerii:

23 aprilie 2024

Instanța de trimitere:

Krajský súd v Prešove (Slovacia)

Data deciziei de trimitere:

25 martie 2024

Reclamant:

A.B.

Pârâtă:

Slovenská sporiteľňa, a.s.

[omissis]

DECIZIE

Krajský súd v Prešove (Curtea Regională din Prešov, Republica Slovacă; denumită în continuare „instanța de trimitere”) [omissis], în litigiul dintre reclamantul A. B. [omissis] și pârâta Slovenská sporiteľňa, a.s., [omissis] având ca obiect constatarea faptului că creditul este fără dobândă și fără costuri, în obținerea restituirii plății nedatorate și în constatarea caracterului abuziv al clauzelor contractuale, privind apelul formulat de reclamantă împotriva hotărârii Okresný súd Prešov (Tribunalul Districtual din Prešov, Republica Slovacă, denumit în continuare „tribunalul districtual”) [omissis] din 27 octombrie 2023,

a dat următoarea ordonanță:

În temeiul articolul 162 alineatul (1) litera c) din Civilný sporový poriadok (Codul de procedură civilă; în continuare, „CPC”), judecătorul suspendă judecarea cauzei și adresează Curții următoarele întrebări:

ⁱ Numele prezentei cauze este un nume fictiv. El nu corespunde numelui real al niciuneia dintre părțile la procedură.

„1) Dreptul Uniunii se opune unei jurisprudențe precum hotărârea Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovace) din 28 februarie 2022, ref. 7Cdo 294/2019, potrivit căreia cerința de claritate și de inteligibilitate a conținutului serviciului pentru care un consumator trebuie să plătească costuri pentru acordarea creditului este îndeplinită dacă *«din denumirea costurilor în litigiu rezultă că este vorba despre costuri percepute pentru acordarea creditului, și anume pentru acte efectuate de creditor, care sunt indispensabile pentru încheierea contractului și care țin de organizarea internă a creditorului și fac parte din comisioanele acestuia, deci pentru actele creditorului efectuate în legătură cu acordarea creditului»* și dacă quantumul costurilor era stabilit în mod precis?

2) În vederea aprecierii caracterului abuziv al costurilor de constituire a dosarului, trebuie să se țină seama de quantumul costurilor creditorului legate de serviciul pentru care sunt percepute costurile în cauză și, prin urmare, contractul trebuie să menționeze conținutul acestui serviciu, sau costurile reprezintă doar o remunerație, caz în care creditorul nu este obligat să se bazeze pe costurile legate de prestarea serviciului pentru care sunt percepute costurile respective?

3) În cazul în care costurile de constituire a dosarului trebuie să reflecte costurile creditorului legate de serviciul pentru care sunt percepute, este relevant în sensul articolului 6 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii faptul că, în cadrul acestor costuri, creditorul transferă consumatorului toate costurile suportate de creditor pentru prestarea serviciului pentru care sunt percepute costurile respective, iar conținutul serviciului este în interesul ambelor părți la contract?”

Motivare:

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

Articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii (JO 1993, L 95, p. 29, Ediție specială, 15/vol. 2, p. 273) (denumită în continuare „Directiva 93/13”) prevede:

„O clauză contractuală care nu s-a negociat individual se consideră ca fiind abuzivă în cazul în care, în contradicție cu cerința de bună-credință, provoacă un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în detrimentul consumatorului.”

Articolul 4 din Directiva 93/13 prevede:

„(1) Fără să aducă atingere articolului 7, caracterul abuziv al unei clauze contractuale se apreciază luând în considerare natura bunurilor sau a serviciilor pentru care s-a încheiat contractul și raportându-se, în momentul încheierii contractului, la toate circumstanțele care însoțesc încheierea contractului și la toate clauzele contractului sau ale unui alt contract de care acesta depinde.

(2) Aprecierea caracterului abuziv al clauzelor nu privește nici definirea obiectului contractului, nici caracterul adecvat al prețului sau remunerației, pe de o parte, față de serviciile sau de bunurile furnizate în schimbul acestora, pe de altă parte, în măsura în care aceste clauze sunt exprimate în mod clar și inteligibil.”

Articolul 5 din Directiva 93/13 prevede:

„În cazul contractelor în care toate clauzele sau o parte a acestora sunt prezentate consumatorului în scris, acestea trebuie întotdeauna redactate într-un limbaj clar și inteligibil. În cazul în care există îndoieli cu privire la sensul unei clauze, prevalează interpretarea cea mai favorabilă pentru consumator. Această normă de interpretare nu se aplică în contextul procedurilor prevăzute la articolul 7 alineatul (2).”¹

Dreptul slovac

Potrivit articolului 2 alineatul 2 din CPC, securitatea juridică este situația în care fiecare persoană se poate aștepta în mod legitim ca litigiul său să fie soluționat în conformitate cu jurisprudența constantă a celor mai înalte instanțe judecătorești; în lipsa unei astfel de jurisprudențe, este de asemenea situația în care orice persoană se poate aștepta în mod legitim ca litigiul său să fie soluționat în mod just.

Potrivit articolului 53 alineatul 1 din občiansky zákonník (Codul civil), un contract încheiat cu un consumator nu trebuie să conțină clauze care creează în detrimentul consumatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților la contract (denumite în continuare „clauzele inadmisibile”). Această dispoziție nu se aplică în cazul în care clauzele contractuale se referă la obiectul principal al prestației și la caracterul proporțional al prețului, cu condiția ca acestea să fie formulate într-un limbaj precis, clar și inteligibil, sau în cazul în care clauzele abuzive au fost negociate individual.

Litigiul principal și întrebările preliminare

La 23 mai 2012 s-a încheiat un contract de credit de consum rambursabil în rate egale, fixe și eşalonate între reclamant, în calitate de consumator, și banca pârâtă, în calitate de creditor, prin care banca a acordat reclamantului un împrumut personal de 9 999 de euro, în următoarele condiții: o rată a dobânzii de 16,90 % pe an; rate lunare de 189,14 EUR; data primei scadențe: 20 [7] 20[1]2; numărul de scadențe: 120; data plății ultimei scadențe: 20 iunie 2022; DAE: 19,55 %; valoarea medie a DAE: 13,80 %; suma totală care urmează să fie rambursată: 21 926,19 EUR; creditul a fost acordat imediat în întregime. Contractul

menționează, de asemenea, costurile de constituire a dosarului, astfel cum se indică mai jos:

Costuri

1 Împrumutatul este obligat să plătească băncii următoarele comisioane:

Denumirea costurilor	Cuantumul costurilor în euro	Frecvență
Costuri de constituire a dosarului	169,00	o dată
Costuri de administrare a creditului	2,99	lunară
Costuri de asigurare a creditului	6,40	lunară

Costurile de notificare se ridică la 25 EUR pentru fiecare scrisoare de notificare emisă.

Costurile indicate în tabel sunt achitate de împrumutat la scadențe regulate în conformitate cu periodicitatea și cu scadențele de rambursare a creditului.

Costurile indicate în această clauză sunt cele în vigoare la data semnării contractului de credit, iar orice modificare a costurilor este reglementată de contractul de credit, de condițiile de credit și de condițiile generale de vânzare.

Reclamantul a sesizat tribunalul districtual cu o acțiune în care a invocat o încălcare a drepturilor sale de consumator. Acesta afirma în special că costurile de constituire a dosarului erau abuzive din cauza unei lipse de transparență, întrucât contractul nu precizează prestația care trebuia furnizată în schimbul costurilor respective.

Prin prima sa hotărâre din 30 noiembrie 2022, tribunalul districtual a constatat că „nu [împărtășea] opinia potrivit căreia denumirea de costuri „de constituire a dosarului” nu permite a se stabili cărei prestații îi corespunde factura furnizată de pârâtă. Interpretarea logică și gramaticală permite să se concluzioneze că acestea corespund actelor creditorului necesare încheierii contractului, cum ar fi, în special, însăși stabilirea contractului, și alte documente aferente acordării creditului.” Acesta este motivul pentru care a respins acțiunea având ca obiect constatarea caracterului abuziv al costurilor de constituire a dosarului.

Sesizată în apel, instanța de trimitere, care a anulat partea din hotărârea tribunalului districtual referitoare la costurile aferente acordării creditului, s-a pronunțat la 22 august 2023, făcând trimitere în special la Hotărârea Curții din 16

iulie 2020, CaixaBank și Banco Bilbao Vizcaya Argentaria (C-224/19 și C-259/19, EU:C:2020:578; denumită în continuare „Hotărârea C-224/19”), în care Curtea a constatat următoarele: *„Ținând seama de considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la a unsprezecea întrebare formulată în cauza C-224/19 că articolul 3 alineatul (1) din Directiva 93/13 trebuie interpretat în sensul că o clauză dintr-un contract de împrumut încheiat între un consumator și o instituție financiară, care impune consumatorului plata unui comision de acordare, poate crea în detrimentul consumatorului un dezechilibru semnificativ între drepturile și obligațiile părților care decurg din contract, în contradicție cu cerința de bună-credință, atunci când instituția financiară nu demonstrează că acest comision corespunde unor servicii furnizate efectiv și unor costuri pe care le-a efectuat, aspect a cărui verificare revine instanței de trimitere”.*

Prin a doua hotărâre din 27 octombrie 2023, tribunalul districtual a respins din nou acțiunea având ca obiect constatarea caracterului abuziv al costurilor de constituire a dosarului. Tribunalul districtual a motivat faptul că nu s-a conformat avizului juridic al instanței de apel, explicând că Najvyšší súd Slovenskej republiky (Curtea Supremă a Republicii Slovacă, denumită în continuare „Curtea Supremă”) s-a pronunțat deja cu privire la o chestiune de drept similară și că hotărârea Curții Supreme a devenit un element al jurisprudenței constante, care este obligatorie pentru toate instanțele. Această decizie este hotărârea Curții Supreme cu referința SR 7Cdo/294/2019 [omissis]. Tribunalul districtual a făcut de asemenea trimitere la Hotărârea Curții din 3 octombrie 2019, Kiss și CIB Bank (C-621/17, EU:C:2019:820), din care rezultă că nu este necesar să se identifice serviciile concrete furnizate în schimbul costurilor percepute, ci că ceea ce este determinant este ca aceste clauze contractuale să fie redactate în mod clar și inteligibil.

În urma apelului formulat de reclamant, instanța de trimitere examinează costurile în litigiul de constituire a dosarului. Ea are îndoieli cu privire la concluziile tribunalului districtual referitoare la transparența costurilor de constituire a dosarului, din moment ce tribunalul menționat s-a întemeiat în esență numai pe denumirea costurilor, neîncercând să cunoască nici mecanismul lor de facturare, nici conținutul serviciului aferent. Ceea ce ridică probleme este însă faptul că tribunalul districtual s-a pronunțat pe baza unei hotărâri a Curții Supreme care este publicată în Zbierka súdnych rozhodnutí (Repertoriul hotărârilor judecătorești) și care este obligatorie pentru toate instanțele (articolul 2 din CPC).

În hotărârea cu numărul de referință 7Cdo/294/2019, Curtea Supremă a constatat următoarele:

„13. Potrivit hotărârii Curții de Justiție a Uniunii Europene în cauza C 621/17 din 3 octombrie 2019, «articolul 4 alineatul (2) și articolul 5 din Directiva 93/13/CEE a Consiliului din 5 aprilie 1993 privind clauzele abuzive în contractele încheiate cu consumatorii trebuie interpretate în sensul că cerința potrivit căreia o clauză contractuală trebuie exprimată în mod clar și inteligibil nu impune ca clauzele contractuale care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale

cuprinse într-un contract de împrumut încheiat cu consumatori precum cele în discuție în litigiul principal, care determină în mod precis cuantumul costurilor de administrare și a unui comision de acordare care sunt puse în sarcina consumatorului, metoda de calcul și data exigibilității acestora, trebuie de asemenea să detalieze toate serviciile furnizate în schimbul sumelor respective».”

14. *Instanța de casație semnalează că din denumirea costurilor în litigiu rezultă că este vorba despre costuri percepute pentru acordarea creditului, și anume pentru acte efectuate de creditor care sunt indispensabile pentru încheierea contractului și care țin de organizarea internă a creditorului și fac parte din costurile sale, așadar, pentru acțiunile creditorului efectuate în legătură cu acordarea creditului, cum ar fi stabilirea contractului și încheierea acestuia etc. Prin urmare, costurile de acordare a creditului reprezintă prețul prestării serviciului de către creditor, a cărui aplicare este admisă de zákon č. 129/2010 Z. z. (Legea nr. 129/2010 Z. z.), la fel ca și de jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene. Prin urmare, nu se poate concluziona că clauza privind costurile de acordare a creditului ar constitui o clauză contractuală abuzivă.*

15. *Nu trebuie uitat că îi revenea reclamantului, care putea evalua consecințele economice care decurg din contract, sarcina de a decide să îl încheie sau nu și că, în cazul în care costurile de acordare a creditului, exprimate în contract în mod precis, clar și inteligibil, i se păreau ridicate, nimic nu îl împiedica să se adreseze unei alte entități. Instanța de casație consideră că nu se poate tolera ca reclamantul, care știa în avans că va trebui să plătească costuri de acordare a creditului a căror valoare o cunoștea, care a încheiat contractul, în pofida acestei împrejurări și care a acceptat, prin urmare, costurile și cuantumul acestora, să considere ulterior că costurile constituiau o clauză contractuală inadmisibilă.”*

Se pare că instanța de trimitere consideră că avizul Curții Supreme și, prin urmare, al tribunalului districtual ar putea intra în conflict cu jurisprudența Curții, în special cu Hotărârea C-224/19 și cu Hotărârea din 16 martie 2023, Caixabank (Comision de acordare a împrumutului) (C-565/21, EU:C:2023:212). Decizia care va fi pronunțată în-cauza C-300/23, Kutxabank, ar putea contribui de asemenea la o evoluție a interpretării.

Instanța de trimitere contestă în principal opinia Curții Supreme potrivit căreia conținutul serviciului facturat în costurile de acordare a creditului ar ține de organizarea internă a băncii. Aceasta consideră că o astfel de concepție este exact contrariul cerinței de transparență, întrucât termenul „intern” sugerează că este vorba despre o chestiune proprie băncii, ceea ce contravine în mod vădit transparenței.

Instanța de trimitere are de asemenea îndoieli cu privire la faptul că nu revine creditorului, ci instanței, sarcina de a identifica conținutul serviciului legat de costurile de atribuire a dosarului, care, în plus, nu este limitativ („... etc.”). Deși, în temeiul jurisprudenței Curții, clauza contractuală trebuie apreciată în raport cu situația de la momentul încheierii contractului, consumatorul trebuie în mod

imperativ să aibă posibilitatea de a decide în momentul încheierii contractului dacă este sau nu dispus să plătească pentru serviciu și, prin urmare, este necesar să îi cunoască conținutul.

Instanța de trimitere recunoaște că însăși denumirea costurilor poate furniza multe informații cu privire la conținutul serviciului, coroborată cu contextul de ansamblu al contractului, însă aceasta are totuși convingerea că denumirea costurilor nu este decât unul dintre elementele care permit să se stabilească conținutul serviciului.

Curtea a statuat deja că, pentru a aprecia caracterul abuziv, este necesar să se verifice dacă costurile nu erau deja incluse într-o altă clauză contractuală. Instanța de trimitere exprimă temeri în special în ceea ce privește afirmația tribunalului districtual potrivit căreia, în caz de nevaliditate a costurilor de constituire adosarului, banca ar fi obligată să majoreze rata dobânzii („*Trebuie să se țină seama de faptul că banca, atunci când a încheiat contractul de credit, a prevăzut să obțină venituri din dobânzi și din costuri și că, în cazul în care ar fi prevăzut numai venituri din dobânzi, acest lucru s-ar fi repercutat fără nicio îndoială în cuantumul ratei dobânzii*” – punctul 59 din hotărârea tribunalului districtual, ref. 11Csp/72/2022-463 din 27 octombrie 2023).

Instanța de trimitere nu este convinsă că Curtea Supremă a ținut seama de conținutul real al serviciului pentru care sunt percepute costurile creditului. Acesta este motivul pentru care este relevant să se adreseze o întrebare preliminară privind importanța costurilor legate de serviciul pentru care sunt percepute costurile băncii și părții care trebuie să le suporte. În general, se poate admite că consumatorii ar fi în măsură, ei înșiși sau cu ajutorul propriilor avocați, să asigure pregătirea unui contract de credit, inclusiv a condițiilor referitoare la bancă, la un cost substanțial mai scăzut. Cu toate acestea, redactarea contractelor chiar de către consumatori ar afecta întreaga doctrină referitoare la protecția conferită de Directiva 93/13, care se întemeiază pe protecția împotriva clauzelor abuzive care nu au făcut obiectul unei negocieri individuale.

Din acest motiv, pare important să se precizeze că jurisprudența referitoare la cunoașterea prestației reale și a conținutului real al serviciului pentru care consumatorul trebuie să plătească taxe. În această privință, este de asemenea relevant să se ridice problema dacă consumatorul trebuie să suporte sarcina tuturor costurilor legate de un serviciu care, în plus, este și în interesul băncii înseși. Consumatorul este interesat de un credit, dar banca este interesată de dobânzile aferente creditului, motiv pentru care problema contribuției la costurile legate de serviciul facturat pentru costurile creditului ar putea da naștere unui răspuns din partea Curții.

[omissis] [repetarea întrebărilor preliminare] [informații privind căile de atac]
[informații privind căile de atac]

[omissis]

[Semnături]

[*omissis*]

DOCUMENT DE LUCRU